

Sygn. akt **XX GC 154/15**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 maja 2019 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XX Wydział Gospodarczy w składzie:

Przewodniczący:	SSO Marzena Iwańska
Protokolant:	sekretarz sądowy Renata Halber

po rozpoznaniu w dniu 15 maja 2019 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa A. i G. G., G. G.

przeciwko (...) S.A w W.

o zapłatę

orzeka

I. oddala powództwo;

I. ustalając, że pozwany wygrał w całości rozstrzygnięcie o kosztach postępowania pozostawia do rozpoznania referendarzowi sądowemu.

SSO Marzena Iwańska

Sygn. akt XX GC 154/15

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 15 stycznia 2015 r. powodowie G. G. i A. G. prowadzący działalność gospodarczą w formie spółki cywilnej pod nazwą Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe A.G.G. s.c. (...) wnieśli o zasądzenie solidarnie na ich rzecz od pozwanego (...) S.A. w W. (dalej: (...) S.A.) kwoty 166.581,36 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 5 kwietnia 2012 r. do dnia zapłaty oraz kosztami postępowania, w tym kosztami zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że w dniu 1 lutego 2012 r. zawarli z (...) A.S. w P. umowę, której przedmiotem było wykonanie robót budowlanych, w tym robót spawalniczo-ślusarskich i rusztowaniowych na budowie Podziemnego Magazynu Gazu w W., na której inwestorem było (...) S.A., a głównym wykonawcą konsorcjum firm, w skład którego wchodził m. in. (...) A.S. Powodowie realizowali przedmiotową umowę jako podwykonawcy w rozumieniu art. 647⁽¹⁾ k.c., za zgodą inwestora i lidera konsorcjum. Powodowie wywiązali się terminowo ze swoich zadań wobec (...) A.S., co zostało potwierdzone protokołami odbioru robót. W przedmiotowej sprawie powodowie dochodzą od pozwanego należności wynikającej z pierwszej wystawionej przez nich faktury VAT nr (...) z dnia 5 marca 2012 r., która nie została dotychczas uregulowana przez pozwanego ani przez (...) A.S. Powodowie zaznaczyli, że za zapłatę przedmiotowej faktury VAT, zgodnie z art. 647⁽¹⁾ § 5 k.c., odpowiedzialność ponosi również inwestor,

albowiem w ciągu 14 dni od otrzymania zawiadomienia o zawarciu przez powodów umowy z (...) A.S. nie zgłosił pisemnego sprzeciwu ani zastrzeżeń oraz tolerował obecność powodów jako podwykonawców na placu budowy przez okres 11 miesięcy, żądając od nich wykonania robót. Jako alternatywną podstawę swojego roszczenia powodowie wskazali przepis art. 405 k.c. lub art. 410 k.c. (pozew k. 4-6).

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym w dniu 27 stycznia 2015 r. w sprawie o sygn. akt XX GNC 45/15 Sąd Okręgowy w Warszawie XX Wydział Gospodarczy uwzględnił żądanie pozwu (nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym k. 92).

Pozwany wniósł sprzeciw od powyższego nakazu zapłaty, domagając się oddalenia powództwa w całości. W uzasadnieniu sprzeciwu pozwany podniósł, że pismem z dnia 7 marca 2012 r. powodowie poinformowali go o zawarciu umowy podwykonawczej z (...) A.S., jednakże (...) A.S. nigdy nie poinformował (...) S.A. o woli zaangażowania powodów jako podwykonawców na budowie Podziemnego Magazynu Gazu w W.. (...) S.A. nie dokonał również żadnych czynności, które mogłyby być traktowane jako zaakceptowanie zaangażowania powodów w charakterze podwykonawcy w sposób dorozumiany. Pozwany zarzucił ponadto, że zgodnie z załączoną do pozwu dokumentacją powodowie zakończyli wykonywanie robót, za które domagają się zapłaty i wystawili za nie fakturę w dniu 5 marca 2012 r., a dopiero pismem z dnia 7 marca 2012 r. zawiadomili (...) S.A. o swoim zaangażowaniu w realizację inwestycji oraz o treści umowy podwykonawczej. (...) S.A. podniósł przy tym, że zgłoszenie mu chęci zawarcia umowy podwykonawczej już po wykonaniu robót wynikających z takiej umowy nie może stanowić podstawy jego odpowiedzialności względem podwykonawcy, skoro nie miał możliwości zapoznania się z zakresem swojej ewentualnej odpowiedzialności, a w konsekwencji nie mógł ocenić ryzyka i sprzeciwić się zaangażowaniu podwykonawcy. (...) S.A. stwierdził nadto, że nie można przyjąć jego odpowiedzialności z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, albowiem powodowie nie wykazali, co miałyby stanowić ewentualną korzyść majątkową (...) S.A., uzyskaną ich kosztem bez podstawy prawnej. W ocenie strony pozwanej za taką korzyść nie można uznać prac wykonywanych przez powodów na terenie inwestycji i ich efektów, skoro podstawą uzyskania przez (...) S.A. efektów tych prac były stosunki zobowiązaniowe łączące go z konsorcjum, w tym z (...) A.S. (sprzeciw od nakazu zapłaty k. 98-104).

Stanowiska procesowe stron nie uległy zmianie aż do zakończenia procesu, z tym że w piśmie procesowym z dnia 20 listopada 2017 powodowie wnieśli – w razie uznania przez Sąd, że powodom nie należą się odsetki od dnia 5 kwietnia 2012 r. – o zasądzenie odsetek od należności głównej od dnia 2 maja 2015 r. (pismo przygotowawcze powoda k. 512).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny sprawy:

W dniu 19 listopada 2008 r. pomiędzy (...) S.A. (dalej: inwestor) a konsorcjum firm, w skład którego wchodził m. in. (...) A.S. w P. oraz w którego imieniu działał lider konsorcjum, tj. (...) S.A. w W., zawarta została umowa o generalną realizację inwestycji pod nazwą „Budowa części napowierzchniowej (...) W. etap 3,5 mld nm³ podetap 1,2 mld nm³” (dalej: Inwestycja), której przedmiotem było wykonanie przez konsorcjum robót polegających na zaprojektowaniu, wybudowaniu i uruchomieniu obiektów oraz dostawie urządzeń, materiałów i wyposażenia inwestycji w zamian za ustalone wynagrodzenie (okoliczność bezsporna, a nadto dowód: umowa z dnia 19 listopada 2008 r. k. 125-160).

W dniu 1 lutego 2012 r. G. G. i A. G. prowadzący działalność gospodarczą w formie spółki cywilnej pod nazwą Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe A.G.G. s.c. (...), jako wykonawca, zawarli z (...) A.S. w P., jako zamawiającym, umowę, której przedmiotem było wykonanie robót spawalniczo-ślusarskich i rusztowaniowych na zleceniach własnych zamawiającego w okresie od 1 lutego 2012 r. na czas nieokreślony. Zgodnie z umową wynagrodzenie wykonawcy miało być liczone za faktycznie przepracowany okres pracy na podstawie przedstawionego, potwierdzonego przez zamawiającego wykazu godzin (protokołu) na koniec miesiąca. Podstawą sporządzenia faktury miał być natomiast sporządzany comiesięcznie i podpisany przez obie strony umowy protokół odbioru robót. Umowa ta została zmieniona aneksem z dnia 14 grudnia 2012 r. (...) A.S. zobowiązał się do zgłoszenia powodów jako

podwykonawcy na Inwestycji inwestorowi (okoliczności bezsporne, a nadto dowód: umowa z dnia 1 lutego 2012 r. k. 523-524, aneks z dnia 14 grudnia 2012 r. k. 14-16, korespondencja mailowa k. 379-381).

W dniu 5 marca 2012 r. powodowie wystawili na rzecz (...) A.S. fakturę VAT nr (...) na kwotę 166.581,36 zł z terminem zapłaty do dnia 4 kwietnia 2012 r. tytułem usług budowlano-montażowych wykonanych w lutym 2012 r. Faktura ta została podpisana przez A. G. (dowód: faktura VAT k. 520, protokół odbioru robót k. 521-522).

Pismem z dnia 7 marca 2012 r. powodowie zawiadomili (...) S.A. o zawarciu z (...) A.S. umowy o podwykonawstwo na Inwestycji oraz przedstawili pozwanemu do akceptacji treść umowy zawartej z (...) A.S. (okoliczność bezsporna, a nadto dowód: zawiadomienie wraz z potwierdzeniem nadania k. 17-18).

W związku z brakiem zapłaty faktury VAT nr (...) przez (...) A.S., pismem z dnia 17 kwietnia 2012 r. powodowie wezwali pozwanego, jako inwestora na Inwestycji, do uregulowania należności z niej wynikających w siedmiodniowym terminie (dowód: pismo z dnia 17 kwietnia 2012 r. wraz z potwierdzeniem odbioru k. 29-30). W dniu 8 sierpnia 2012 r. powodowie wystosowali do pozwanego ostateczne wezwanie do zapłaty ww. należności (dowód: ostateczne wezwanie do zapłaty wraz z potwierdzeniem odbioru k. 32-33).

Pismem z dnia 30 kwietnia 2012 r. (...) S.A. poinformował G. i A. G., że nie został zawiadomiony o zamiarze zawarcia przez (...) A.S. umowy o podwykonawstwo z powodami, a przekazana mu przez powodów kopia umowy o podwykonawstwo z dnia 1 lutego 2012 r. nie zawiera informacji dotyczących wysokości wynagrodzenia z tytułu prac, które G. i A. G. wykonali na podstawie tej umowy na rzecz (...) A.S. W piśmie tym (...) S.A. zaznaczył, że w oparciu przedłożoną umowę podwykonawczą oraz protokół odbioru robót z dnia 5 marca 2012 r. nie sposób ustalić, na jakiej podstawie została przyjęta wycena wykonanej pracy, jaki był dokładnie zakres robót montażowych i w ramach którego obiektu powodowie wykonywali prace montażowe, albowiem z umowy z dnia 1 lutego 2012 r. wynika jedynie, że powodowie zobowiązali się do wykonania na rzecz (...) A.S. robót budowlano-montażowych bez bliższego ich wyszczególnienia. Wobec powyższego (...) S.A. odmówił powodom wyrażenia zgody na zawarcie umowy podwykonawczej z (...) A.S. oraz zapłaty należności wynikających z tejże umowy (dowód: pismo (...) S.A. z dnia 30 kwietnia 2012 r. k. 184-185).

W dniu 25 września 2012 r., a następnie w dniu 17 grudnia 2012 r. powodowie ponownie wystosowali do (...) S.A. pisma, w których wnieśli o uznanie ich jako podwykonawcy na Inwestycji oraz o dokonanie płatności należności zgodnie z przesłanymi dokumentami (dowód: pismo z dnia 25 września 2012 r. wraz z potwierdzeniem odbioru k. 175-180, pismo z dnia 17 grudnia 2012 r. k. 20).

Pismem z dnia 6 listopada 2012 r. (...) S.A. przekazał (...) S.A. listę potwierdzonych podwykonawców robót budowlano-montażowych partnera konsorcjum, tj. (...) A.S., wśród których wymieniono powodów i wysokość ich należności w kwocie 1.811.722,21 zł – w zestawieniu przygotowanym przez (...) A.S. wskazano, że A. i G. G. byli odpowiedzialni za montaż rurociągów i urządzeń na obiekcie (...) i obiekcie (...) (dowód: pismo z dnia 6 listopada 2012 r. wraz z załącznikami k. 21-24).

W piśmie z dnia 29 listopada 2012 r. skierowanym do (...) S.A., (...) A.S. wyjaśnił, że powodowie wykonywali prace spawalnicze i budowlano-montażowe związane ściśle z budową Podziemnego Magazynu Gazu w W.. W piśmie tym (...) A.S. wniósł o przesłanie wyjaśnień i potwierdzenie inwestorowi, że faktury wystawione przez powodów dotyczyły wyłącznie robót budowlano-montażowych, związanych z przeprowadzeniem i zakończeniem Inwestycji (dowód: pismo z dnia 29 listopada 2012 r. k. 377).

Pismem wystosowanym do (...) S.A. w dniu 6 grudnia 2012 r. (...) S.A. ponownie potwierdził, że powodowie wykonywali w ramach realizacji Inwestycji roboty na rzecz (...) A.S. (dowód: pismo z dnia 6 grudnia 2012 r. k. 25).

(...) S.A. odmówił zapłaty wynagrodzenia A. i G. G. z tytułu robót wykonywanych na rzecz (...) A.S. na podstawie umowy z dnia 1 lutego 2012 r., wskazując m. in., że z uwagi na to, że projekt jest częściowo finansowany z budżetu unijnego, (...)

S.A. musi posiadać udokumentowany w całości przebieg prac realizowanych przez powodów na Inwestycji (dowody: korespondencja mailowa k. 181, k. 527 i k. 529-530, notatki służbowe k. 182-183).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o twierdzenia stron wyraźnie przyznane bądź niezaprzeczone przez przeciwnika (art. 229 k.p.c. oraz art. 230 k.p.c.) oraz dokumenty zgromadzone w aktach sprawy. Strony nie kwestionowały autentyczności przedłożonych dokumentów ani ich treści, Sąd zaś również nie miał wątpliwości co do ich mocy dowodowej, wobec czego uznał je za wiarygodne i przydatne dla ustalenia stanu faktycznego.

W sprawie został ponadto dopuszczony dowód z zeznań świadków M. N. (protokół rozprawy k. 477-479, płyta CD k. 480) i S. K. (protokół rozprawy k. 490, płyta CD k. 492). Sąd dał wiarę zeznaniom przesłuchanych w sprawie świadków, albowiem w ocenie Sądu świadkowi w sposób rzetelny opisywali okoliczności związane z wykonywaniem przez powodów umowy o podwykonawstwo zawartej z (...) A.S. Zeznania te zostały złożone bez woli zatajenia czegokolwiek lub przedstawienia zdarzeń w sposób stroniczy i wyraźnie korzystny dla którejkolwiek ze stron procesu, stąd też nie było podstaw, aby uznać je za niewiarygodne. Niemniej jednak zeznania ww. świadków nie miały decydującego znaczenia dla rozstrzygnięcia, albowiem świadkowie nie określili szczegółowego zakresu prac wykonywanych przez powodów na Inwestycji. Z zeznań tych świadków nie wynikało również, czy (...) S.A. miał wiedzę (i od jakiej daty), że pracownicy powodów nie są pracownikami (...) A.S.

Ustalając stan faktyczny Sąd oparł się również na opiniach biegłego sądowego z zakresu gazownictwa dr inż. P. G. (opinia pisemna podstawowa k. 574-607, opinia pisemna uzupełniająca k. 707-709, opinia ustna uzupełniająca k. 718-722), który to dowód został dopuszczony na okoliczność ustalenia, czy powodowie uczestniczyli w procesie budowlanym na obiekcie (...) W. oraz na okoliczność ustalenia wartości prac wykonanych przez powodów na tym obiekcie, objętych fakturą VAT nr (...) z dnia 5 marca 2012 r. oraz protokołem odbioru robót wykonanych na obiekcie (...) W. z dnia 5 marca 2012 r. W przedmiotowej opinii biegły wskazał, że w trakcie rozmów prowadzonych z biegłym powodowie nie potrafili precyzyjnie określić ani wykonywanych prac ani dokładnego czasookresu ich wykonywania ani też miejsca złożenia dokumentów budowy (...) w W., mogących potwierdzać wykonane przez nich prace. Biegły stwierdził ponadto, że na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, w tym zwłaszcza na podstawie protokołu odbioru robót z dnia 5 marca 2012 r., faktury VAT nr (...) i zestawienia godzinowego pracowników z lutego 2012 r. nie można określić, jakie konkretnie prace były wykonywane przez powodów na Inwestycji w okresie od 7 do 29 lutego 2012 r. ani również nie można stwierdzić, ilu pracowników powodów i jakie konkretnie usługi wykonywało. Oceniając rzetelność i przydatność opinii biegłego Sąd nie znalazł podstaw mogących podważyć zasadność wynikających z niej wniosków. Sąd nie miał żadnych zastrzeżeń co do prawidłowości opinii. Opinia została wyczerpująco umotywowana, a biegły w sposób logiczny i uporządkowany odpowiadał na pytania stawiane mu przez strony oraz Sąd. Wnioski biegłego zostały nadto wyprowadzone z jasno przedstawionych, szczegółowych i przekonujących argumentów. Sąd zgodził się z biegłym co do tego, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie jest wystarczający dla określenia szczegółowego zakresu robót wykonanych przez pracowników powodów na Inwestycji.

Na podstawie art. 217 § 2 k.p.c. Sąd oddalił wniosek dowodowy strony powodowej o zobowiązanie pozwanego do złożenia dokumentacji wykonawczej dotyczącej budowy obiektu (...) W. w postaci dzienników budowy za luty i marzec 2012 r. oraz protokołów odbioru robót obejmujących prace oddane w tym okresie. W ocenie Sądu wniosek ten był dalece spóźniony, albowiem został złożony dopiero na rozprawie w dniu 25 kwietnia 2019 r., a strona powodowa nie uprawdopodobniła, że nie zgłosiła tego wniosku na wcześniejszym etapie postępowania bez swojej winy lub że wniosek ten nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy. W ocenie Sądu brak było przeszkód, aby wniosek taki został sformułowany w pozwie, a najpóźniej w odpowiedzi na sprzeciw od nakazu zapłaty.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo podlegało oddaleniu w całości.

W niniejszej sprawie powodowie G. G. i A. G. domagali się od pozwanego (...) S.A., jako generalnego wykonawcy inwestycji pod nazwą „Budowa części napowierzchniowej (...) W. etap 3,5 mld nm³ podetap 1,2 mld nm³” zapłaty wynagrodzenia za wykonane przez nich w ramach tej inwestycji prace budowlane, spawalniczo-ślusarskie i rusztowaniowe, stwierdzonego fakturą VAT nr (...) z dnia 5 marca 2012 r.

Na wstępie wskazać należy, że na gruncie niniejszej sprawy nie było sporu co do charakteru prawnego umowy łączącej powodów z (...) A.S, tj. co do tego, że umowę tą należało zakwalifikować jako umowę o roboty budowlane, o której mowa w art. 647 k.c. Zgodnie z tym przepisem przez umowę o roboty budowlane wykonawca zobowiązuje się do oddania przewidzianego w umowie obiektu, wykonanego zgodnie z projektem i z zasadami wiedzy technicznej, a inwestor zobowiązuje się do dokonania wymaganych przez właściwe przepisy czynności związanych z przygotowaniem robót, w szczególności do przekazania terenu budowy i dostarczenia projektu, oraz do odebrania obiektu i zapłaty umówionego wynagrodzenia.

Jako podstawę prawną swojego żądania powodowie wskazali przepis art. 647¹ § 5 k.c., zgodnie z którym zawierający umowę z podwykonawcą oraz inwestor i wykonawca ponoszą solidarną odpowiedzialność za zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane wykonane przez podwykonawcę.

Zgodnie z tym przepisem inwestor odpowiada zatem za zapłatę wynagrodzenia w taki sam sposób jak bezpośredni kontrahent podwykonawcy, a zapłata kwoty przez któregośkolwiek z nich zwalnia drugiego z powyższego obowiązku, co wynika z łączącego inwestora i wykonawcę stosunku solidarności dłużników. Natomiast zgodnie z art. 647¹ § 2 k.c. do zawarcia przez wykonawcę umowy o roboty budowlane z podwykonawcą jest wymagana zgoda inwestora. Jeżeli inwestor, w terminie 14 dni od przedstawienia mu przez wykonawcę umowy z podwykonawcą lub jej projektu, wraz z częścią dokumentacji dotyczącej wykonania robót określonych w umowie lub projekcie, nie zgłosi na piśmie sprzeciwu lub zastrzeżeń, uważa się, że wyraził zgodę na zawarcie umowy.

Podkreślenia przy tym wymaga, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego zgoda inwestora na zawarcie przez wykonawcę umowy o roboty budowlane z podwykonawcą może być wyrażona na dwa sposoby - bierny oraz czynny. Wyrażenie zgody w sposób bierny objawia się brakiem zgłoszenia na piśmie sprzeciwu lub zastrzeżeń w terminie 14 dni od przedstawienia mu przez wykonawcę umowy z podwykonawcą lub jej projektu wraz z częścią dokumentacji dotyczącej wykonania robót określonych w umowie lub projekcie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2011r. III CSK 152/10 LEX nr 1102865). Zdaniem Sądu Najwyższego zgoda inwestora na zawarcie przez wykonawcę umowy o roboty budowlane z podwykonawcą może być wyrażona również w sposób dorozumiany po zawarciu takiej umowy. Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 29 kwietnia 2008r. III CZP 6/08 (OSNC 2008 Nr 11, poz. 121) przyjął, że do zgody wymaganej przez art. 647 1 § 2 i 3 k.c. nie stosuje się art. 63 § 2 k.c. Zgoda ta może być wyrażona przez każde zachowanie, które ujawnia ją w sposób dostateczny (art. 60 k.c.). Chodzi w tym wypadku w szczególności o tolerowanie obecności podwykonawcy na placu budowy, dokonywanie wpisów w jego dzienniku budowy, odbieranie wykonanych przez niego robót oraz dokonywanie podobnych czynności (zob. w/w wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2011r. III CSK 152/10 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2009r. V CSK 24/09 LEX nr 527185).

Tutejszy Sąd podziela jednak pogląd wyrażony przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z dnia 8 lutego 2007 r. sygn. akt I ACa 940/06 (LEX nr 298393), że termin dotyczący przedłożenia umowy lub jej projektu oraz dokumentacji upływa najpóźniej z dniem zakończenia robót przez podwykonawcę. Przedłożenie ww. dokumentów później mija się bowiem z celem regulacji, ponieważ chodzi o umożliwienie zapoznania się z nimi przed powstaniem obowiązku zapłaty. W przedmiotowym stanie faktycznym powodowie wprawdzie zawiadomili (...) S.A. o zawarciu z (...) A.S. umowy o podwykonawstwo na Inwestycji oraz przedstawili pozwanemu do akceptacji treść tej umowy, jednak uczynili to dopiero pismem z dnia 7 marca 2012 r. Tymczasem fakturę VAT nr (...) na kwotę 166.581,36 zł za wykonaniu robót w lutym 2012 r. powodowie wystawili w dniu 5 marca 2012 r. Zawiadomienie pozwanego nastąpiło zatem już po wykonaniu i zafakturowaniu robót, za które powodowie domagali się od inwestora zapłaty.

W ocenie Sądu Okręgowego powód nie wykazał również, aby pozwany w sposób czynny wyraził zgodę na zawarcie umowy o podwykonawstwo. Czynny sposób wyrażenia zgody może przybrać różną formę - inwestor może wyrażać ją w sposób wyraźny pisemnie bądź ustnie, albo poprzez inne, dorozumiane zachowanie. W niniejszej sprawie nie była sporna okoliczność, że pozwany nie wyraził ani pisemnie ani ustnie wyrażonej zgody na zawarcie ww. umowy. W ocenie Sądu powód nie wykazał również, chociaż to na nim zgodnie z art. 6 k.c. spoczywał ciężar dowodu w tym zakresie, że pozwany dokonywał odbioru robót od pracowników powoda lub wpisów odbioru prac od powodów w dzienniku budowy bądź też że pozwany dokonywał innych podobnych czynności, które mogłyby świadczyć o jego wiedzy na temat obecności pracowników powodów na budowie (przed dniem 7 marca 2012 r.) i tolerowaniu tej obecności. Przede wszystkim powodowie nie zaoferowali na powyższe dowodów z dokumentów, chociażby w postaci dziennika budowy, zleceń wykonania prac czy notatek z porad odbywających się na budowie. Okoliczności takich nie wykazały również zeznania przesłuchanych w sprawie świadków. Dopiero więc po dacie zawiadomienia (...) S.A. przez powodów o zawarciu umowy podwykonawczej z (...) A.S. można byłoby mówić o wiedzy pozwanego co do obecności pracowników powodów na Inwestycji oraz o jego ewentualnej solidarnej odpowiedzialności za zobowiązania (...) A.S. wobec powodów. Podkreślenia tu wymaga, że powodowie, będąc profesjonalnymi uczestnikami obrotu gospodarczego, działającymi w branży budowlanej, którzy mieli świadomość konieczności uprzedniego, a nie następczego, uzyskania zgody inwestora na zawarcie umowy z wykonawcą, winni zadbać o pozyskanie takiej zgody jeszcze przed przystąpieniem do wykonywania robót. Jeżeli napotykało to przeszkody po stronie (...) A.S., powodowie winni sami zawiadomić (...) S.A. o treści zawartej z wykonawcą umowy, jeszcze przed przystąpieniem do wykonania prac. Wszelkie zaniedbania w tym zakresie muszą więc obciążać powodów, którzy takich działań nie przedsięwzięli.

Mając na uwadze powyższe, Sąd doszedł do przekonania, że na gruncie przedmiotowej sprawy nie było podstaw do przyjęcia solidarnej odpowiedzialności (...) S.A. za zobowiązanie (...) A.S. wobec powodów powstałe przed dniem 7 marca 2012 r., a wynikające z faktury VAT nr (...). Powodowie nie wykazali bowiem koniecznej dla przyjęcia solidarnej odpowiedzialności inwestora przesłanki wynikającej z art. 647¹ § 2 k.c., tj. wyrażenia przez inwestora zgody na zawarcie przez powodów i (...) A.S. umowy, o której mowa w (...) § 3 k.c.

Należy jednocześnie wyjaśnić, że na gruncie niniejszego stanu faktycznego zastosowanie znajdowały przepisy kodeksu cywilnego w brzmieniu obowiązującym w dacie wykonywania prac przez powodów, zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 3 k.c., który stanowi, że ustawa nie ma mocy wstecznej, chyba że to wynika z jej brzmienia lub celu. Jak bowiem wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 stycznia 2016 r., III CNP 6/15 (LEX nr 2004235): „artykuł 3 k.c. stanowi, że nowa ustawa obowiązuje dopiero od chwili wejścia w życie (lex retro non agit), co oznacza, że nie powinna zmieniać ocen skutków prawnych zdarzeń, które powstały pod rządami dawnego prawa. Wyrażona w nim reguła nieretroakcji a contrario nawiązuje do zasady tempus regit actum i jest uważana za fundamentalną dla porządku prawnego. Respektując zakaz retroakcji, zdarzenia prawne i stosunki prawne powstałe pod rządem dawnego prawa należy oceniać według tego prawa, a nie prawa nowego, które będzie miało zastosowanie do zdarzeń prawnych i ich skutków powstałych po dacie jego wejścia w życie.

Jako alternatywną podstawę swojego roszczenia powodowie wskazali przepis art. 405 k.c. lub art. 410 k.c.

Zgodnie z art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Jak zaś stanowi art. 410 k.c., ww. przepis stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

W kontekście powyższego wskazać należy, że w judykaturze prezentowane jest stanowisko, że brak możliwości zasądzenia wynagrodzenia za roboty budowlane na podstawie art. 647¹ § 5 k.c. nie sprzeciwia się możliwości uwzględnienia powództwa na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu, ale tylko wówczas, jeżeli o wartość tych robót strona pozwana została bezspornie wzbogacona (zob. wyrok SN z dnia 2 lutego 2011 r., II CSK 414/10,

niepubl. oraz z dnia 13 kwietnia 2017 r., I CSK 270/16, LEX nr 2288106). Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał jednak, że „ocena wystąpienia materialnoprawnej przesłanki z art. 405 k.c., a mianowicie uzyskania przez pozwanego inwestora korzyści majątkowej i to kosztem powoda, jest niemożliwa m.in. bez uprzedniej oceny, czy pozwany inwestor uiścił wynagrodzenie wykonawcy, posługującemu się powodowym podwykonawcą. Wyjaśnienie tej okoliczności jest niezbędnym elementem oceny wystąpienia przesłanki uzyskania przez pozwanego inwestora korzyści majątkowej kosztem powoda i to bez podstawy prawnej (zob. wyroki SN: z dnia 22 listopada 2006 r., V CSK 289/06, niepubl.; z dnia 28 sierpnia 2013 r. VCSK 362/12, niepubl.; z dnia 29 listopada 2016 r. I CSK 798/15 niepubl.). Powód tymczasem na gruncie niniejszej sprawy nie twierdził nawet, że generalny wykonawca, tj. (...) A.S., nie otrzymał od (...) S.A. zapłaty wynagrodzenia za roboty budowlane wykonane na Inwestycji przez powodów. Z przedłożonej przez powodów notatki służbowej ze spotkania w dniu 23 stycznia 2013 r. (k. 183) wynika, że należności (...) A.S. z tytułu realizacji Inwestycji zostały uregulowane, w związku z czym powinien on sam uregulować wynagrodzenie należne powodom. Powodowie nie wykazali zaś w przedmiotowym procesie okoliczności przeciwnej, tj. że (...) A.S. nie otrzymał wynagrodzenia za roboty zrealizowane na Inwestycji przez A. G. i G. G., a tym samym, że (...) S.A. uzyskał jakąkolwiek korzyść majątkową kosztem powodów.

Należy również zwrócić uwagę na dodatkową przesłankę roszczenia o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia zawartą w art. 405 k.c. o braku podstawy prawnej. Bezpodstawne wzbogacenie wyklucza bowiem istnienie podstawy prawnej przysporzenia mającej źródło w ważnej umowie zawartej przez wzbogaconego z osobą trzecią (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2005 r., sygn. akt V CK 389/05). W rozpoznawanej sprawie przyczyną przesunięć majątkowych było wykonywanie dwóch wzajemnych, ekwiwalentnych i odpłatnych umów, przy czym źródłem przyrostu substratu materialnego (...) S.A. była umowa między nim a generalnym wykonawcą, tj. konsorcjum firm, w skład którego wchodziła spółka (...) S. Źródłem zaś świadczenia powodów była natomiast umowa łącząca ich z (...) A.S. Niewątpliwie zaś prace zlecone powodom przez (...) A.S. mieściły się w zakresie prac zleconych tej spółce (konsorcjum) przez inwestora.

Tym samym nie można uznać, aby pozwany uzyskał korzyść majątkową kosztem powodów i aby uzyskał taką korzyść bez podstawy prawnej.

Na marginesie zauważyć jednak należy, że nawet gdyby uznać, że (...) S.A. faktycznie wzbogacił się kosztem powodów, to nie sposób uznać, aby powodowie wykazali wysokość takiego wzbogacenia, chociaż to na nich, zgodnie z art. 6 k.c., spoczywał ciężar wykazania przesłanek odpowiedzialności (...) S.A. w oparciu o przepis art. 405 czy art. 410 k.c.

Zauważyć należy, że pozwany kwestionował wartość i zakres robót objętych fakturą VAT nr (...). Powodowie zaś poza tą fakturą, która była podpisana jedynie przez A. G. (k. 28), protokołem odbioru robót za luty 2012 r. (27) oraz zestawieniem godzin za miesiąc luty 2012 r. (k. 629) nie przedstawili dowodów na okoliczność zakresu wykonywanych przez nich na Inwestycji prac. Wskazane wyżej dokumenty nie są zaś, w ocenie Sądu, wystarczające do uznania, że pozwany wzbogacił się o wartość prac wskazanych na fakturze VAT nr (...). Zdaniem Sądu powodowie celem wykazania zakresu wykonanych prac, a tym samym wartości wzbogacenia się pozwanego, winni przedstawić chociażby takie dokumenty jak dziennik budowy, protokoły odbiorów częściowych potwierdzających zakres zrealizowanych prac lub odbioru końcowego robót potwierdzone przez kierowników budowy, czy też wnioskować o przeprowadzenia dowodu z zeznań świadków na okoliczność szczegółowego zakresu wykonanych robót. Należy ponadto zauważyć, że stawki ustalone przez powodów i (...) A.S. w łączącej ich umowie nie były wiążące dla inwestora. Powodowie winni zatem wnosić o ustalenie przez biegłego sądowego stawek rynkowych prac przez nich wykonywanych, co jednak było niemożliwe wobec nieprzedstawienia przez powodów jakichkolwiek dokumentów wskazujących na szczegółowy zakres prac realizowanych przez nich na Inwestycji. W tej sytuacji nie sposób było uznać, że powodowie wykazali należycie ewentualną wysokość korzyści majątkowej pozwanego uzyskanej kosztem powodów.

Mając zatem na uwadze powyższą argumentację, należy stwierdzić, że wobec niewykazania przez powodów niezbędnych przesłanek solidarnej odpowiedzialności (...) S.A. za zobowiązania (...) A.S. wobec powodów, wynikających zarówno z art. 647¹ k.c., jak i z art. 405 i 410 k.c., powództwo należało oddalić jako niezasadne.

W pkt II wyroku Sąd, zgodnie z art. 108 § 1 k.p.c., rozstrzygnął o zasadzie ponoszenia przez strony kosztów procesu (stosownie do brzmienia art. 98 k.p.c.), tj. ustalił, że pozwany wygrał proces w całości, pozostawiając szczegółowe wyliczenie tych kosztów referendarzowi sądowemu. Zgodnie z art. 98 k.p.c., strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony.

Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak w sentencji wyroku.

SSO Marzena Iwańska

ZARZĄDZENIE

(...)

(...)